

N:o 146.

Af Herr **S. A. Hedlund:** *Angående ändring af 14 § Riksdagsordningen.*

Frågan om utsträckning af valrätten till Riksdagens Andra Kammaré kan anses vara nu stäld på dagordningen så, att hon ej kan falla. Det är blott en af det allmänna rättsmedvetandet och många tidsomständigheter framkallad rörelse till följdriktig utveckling af vår nya riksdagsordning.

Men frågan är äldre än denna. Hon går tillbaka så långt som man spårar arbetet på ombildning af den gamla ständsförfattningen, inom hvars folkvalda stånd den på egendomsbesittningen och inkomsten beroende begränsningen af valrätten icke var så stor, som den vardt i och med 1865 års riksdagsordning, genom hvilken fastmer icke få tillförene röstberättigade gingo denna sin gamla politiska rätt förlustige. Häri låg också hos vännerna af en representationsreform i rättvisans och frihetens ande, på den tiden, en stor betänklighet mot det nya reformförslaget, ehuru man för tillfället lät denna betänklighet falla, med hänsyn till förslagets stora företräden i öfrigt och till möjligheten att kunna genomdrifva detsamma. Likväl dolde man icke, vid denna eftergift, sitt hopp om, att hvad som för tillfället uppoffrades åt tidsomständigheternas tvång, skulle kunna återvinnas under nya och mera gynsamma omständigheter. Det var på samma gång ett hopp om och en tro på den nya representationens höjda rättsmedvetande och statskloket, eller, med andra ord, på hennes inre kraft till vidare utveckling i den rätta riktningen, och häri låg väl också en

väsentlig grund dertill, att denna nya ordning helsades med hänförelse äfven af dem, som ännu icke uppnått den politiska rösträtten, såsom varande stälde under det fastställda inkomst-strecket.

Också väcktes redan under den första riksdagen efter den nya riksdagsordningen förslag i den syftning, hvarom här är fråga. Det låg dock i sakens natur, att sådana förslag då icke skulle vinna framgång; man ansåg sig icke böra så tidigt göra ändringar i den nya, ännu opröfvade ordningen, hvilka kunde tolkas såsom otillfredsställelse eller orolig ändringslusta. Men förslagen återkommo och hafva vunnit för hvarje gång mera afseende, in till dess, vid sistlidne riksdag, dess gillande af Andra Kammaran hängde blott på en enda röst.

Nära 1 $\frac{1}{2}$ årtionde har förflutit sedan den nya riksdagsordningen, efter långa strider och mycken vedermöda, genomfördes. Hos många, som deltog i detta arbete, har åtrån efter vidare följdriktig utveckling af den nya ordningen aldrig slocknat. Då denna håg nu vill gå till handling, innebär detta endast trohet mot gamla grundsatser och önskan att få, innan man lemnar den politiska vädjobanan, gifva sin medverkan till nämnda utveckling, dermed äfven manande yngre krafter att fortsätta de äldres verk och icke, såsom ofta händer, låta vördnaden för detta verk afhålla sig från att vidare fullfölja detsamma.

Ty det nya steg i afseende å valrättens utvidgning, hvarom här är fråga, utgör blott ett framåtgående i den nya riksdagsordningens egen anda, och tidpunkten för detta stegs tagande måste ur flere synpunkter anses gynsam.

Den nya riksdagsordningen har blifvit pröfvad och har inför hvarje oväldig betraktare stått sitt prof väl. De farhågor, som uttalades en gång af hennes vedersakare, hafva icke sannats. Fastmer har svenska folket i den nya riksförsamlingen funnit en kraft och ett stöd, som gjort det mäktigt att med lugn bära rätt stora bekymmer, hvilka under de äldre förhållandena hade måhända framkallat icke så liten oro. Man har således vunnit en fast och god grund för vidare utveckling, egande i de gamla folkombuden en kärna, hvars ställning och traditioner icke skola kunna lätteligen rubbas.

Under tiden hafva både den allmänna upplysningen, sjelfstyrelsens erfarenhet och de medborgerliga skyldigheterna blifvit ökade och vidgade. Den invändning mot valrättens utsträckning, som ligger i talet om den stora mängdens bristande insigt, har genom den höjda folkbildningen blifvit i väsentlig mån häfd; genom den ökade kommunala sjelfverksamheten

hafva allt flere krafter ur de djupare samhällslagren tagits i anspråk för den allmänna välfärden, och slutligen har, i och med den allmänna värmpligten, staten tagit i anspråk den enskilde, myndige medborgarens frihet och kraft på ett sätt, som gör hans utestängande från de politiska rättigheterna — hvilka också kunna kallas *skyldigheter* — till större orättvisa än eljest.

Det är statsklokt, på samma gång det är rättvist, att behjerta sådana förhållanden just i den lugna tiden, inman de tillbakasette framträda med anspråk, hvilka, då de röna obilligt motstånd, lätt antaga karakteren af fiendtlighet.

Det samhälle är lyckligt, hvarest oviljan mellan de mäktigare och de svagare samhällsklasserna återhålles och dämpas i tid genom billiga eftergifter från de förras sida, framkallade, ej af yttre tvång, utan af rättskänsla och förtroende. Ty välvilja och förtroende föda samma känslor tillbaka. Det råder ömsesidighet i afseende å *goda* känslor, likasom i fråga om onda.

Till dessa skäl af mera moralisk halt för rösträttens utvidgning komma också särskilda politiska. — Ju bredare grundvalen är för det ombudskap, som folkrepresentanterna mottaga, desto tryggare är den. Ombudskapet omfattar dermed mindre af enskilda och mera af allmänna intressen. Det vidgas till skyldigheten att i lika mån bevaka *allas* rätt; dess uppgift varder *det helas* välfärd.

De tillförene från all delaktighet i det politiska lifvet — d. ä. i samarbetet för det helas utveckling — uteslutne skola, genom inträdet i de politiskt röstberättigades krets, småningom vakna till en känsla af samansvarighet, som man nu icke kan med fullt fog hos dem fordra. Fosterlandskänslan — denna höga kraft till sjelfuppoffring — skall vidgas och stärkas, och förmågor skola framträda att verka till samhällets gagn, hvilka förut slumrade eller gömdes. De rika insatser af medborgerlighet, som de djupa samhällslagren redan länge lemnat till Sveriges statslif, skola varda ännu rikare. I samarbetet för det hela skola många sociala olikheter och falska klass-skilnader utjennas.

Tiden är inne att de, som hafva makten, verka därför.

Här må för tillfället blott *en* ofta hörd invändning mot rösträttens utvidgning upptagas, den nemligen, att af de nu röstberättigade så stort antal icke gör bruk af sin rösträtt.

Utan tvifvel är detta fallet, men orsaken är icke svår att finna. Der valen ske medelbart, såsom fallet är inom de flesta valdistrikt å lands-

bygden, eger valet af elektorerna nästan alltid karakteren af en vänlig öfverenskommelse, som ger samma resultat, antingen få eller många deri deltaga. Man finner således icke giltig grund för att lemna sitt arbete och gå den långa vägen till mötesplatsen, ty det går, menar man, lika bra i allt fall. I städerna hindras de välmän, som äro för sin utkomst beroende af sitt trägna dagliga arbete, i hög mån deraf, att valen hållas på tider, då inställelsen kräfver en uppoffring, som mången icke kan eller får underkasta sig. Allmännaste orsaken torde dock ligga i våra lugna politiska förhållanden. Der man inom ett valdistrikt är enig om riksdagsmannen och vet på förhand, hvem som under alla händelser skall varda vald, der finner man det onödigt att lägga sin röst till de andras. I tider af kamp och strid inträder ett helt annat lif.

I alla händelser drabbar denna invändning de nu valberättigade, men icke de utstängde. Och månne ej de förre skulle känna sig djupt kränkte, derest man gjorde anmärkningen mot dem gällande derhän, att de utslötes från den rätt, de ega, men icke nyttja? Om rätten icke begagnas, så känner man sig likväl kunna begagna honom, då det gäller; går ett val illa, efter ens egen uppfattning, genom försummelse, så kan man ej skjuta skulden därför uppå andra allena, utan drabbas sjelf af förebråelsen. Häre ligger en återhållande makt mot missnöjet, som är af politisk vikt.

Utå intet konstitutionellt land torde för valrätten till folkombud för Andra Kammaren vara satt en så hög gräns och följaktligen valmännens antal i förhållande till befolkningen vara så ringa som i Sverige, trots vårt lands urgamla representativa statsskick och folkets utsträckta politiska erfarenhet samt redbara, lugna lynne. Det finnes intet skäl för, att ej detta uppenbara missförhållande må ju förr desto hellre undanrödjas.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt föreslås vördsamt,

att 14:de § i Riksdagsordningen må erhålla följande lydelse:

Valrätt tillkommer inom den kommun, der han bosatt är, en hvar i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigad man, hvilken eger eller med stadgad åborätt innehafver fast egendom på landet eller i stad till ett taxeringsvärde af minst femhundra kronor, eller för lifstid eller för minst fem år arrenderar jordbruksfastighet till taxeringsvärde ej understigande tre

tusen kronor, eller ock erlägger till staten bevilning för en till minst fyrahundra kronor uppskattad årlig inkomst.

Om remiss till Konstitutions-Utskottet af denna motion anhålles.

S. A. Hedlund.

I motionens syftemål instämma:

<i>O. B. Olsson.</i>	<i>E. Key.</i>	<i>Sven Nilsson.</i>
<i>Anders Persson.</i>	<i>Nils Nilsson,</i> från Torna härad.	<i>J. F. Fredricson.</i>
<i>Christen Assarsson,</i> Malmöhus län.	<i>Carl J. Ödman.</i>	<i>Ola Andersson.</i>
<i>A. Andersson</i> i Intagan.	<i>A. P. Lind.</i>	<i>H. Halldin.</i>
<i>J. Andersson.</i>	<i>Olof Andersson,</i> för Södra Åsbo härad.	<i>Olof Jonsson</i> i Hof.
<i>Magn. Jonsson.</i>	<i>Jöns Persson.</i>	<i>Aug. Börjeson.</i>
<i>A. Svenson</i> i Edum.	<i>Carl Andersson</i> i Vallby.	<i>Hans Johnson.</i>
<i>P. Larsson.</i>	<i>J. E. Johansson.</i>	<i>Joh. Bengtsson.</i>
<i>Gustaf Carlsson.</i>	<i>L. J. Larsson.</i>	<i>And. Svensson.</i>
<i>Carl Mejenqvist.</i>	<i>Gunnar Eriksson.</i>	<i>A. Hansson.</i>
<i>C. A. Larsson.</i>	<i>P. Westman.</i>	<i>N. Boström.</i>
<i>Sv. Andersson.</i>	<i>S. M. Olsson.</i>	<i>J. Mörtzell.</i>
<i>O. Perman.</i>	<i>S. Magnusson.</i>	<i>J. T. Beck-Friis.</i>

<i>A. W. Wigardt.</i>	<i>Petter Persson.</i>	<i>Lars Ersson.</i>
<i>Severin Axell.</i>	<i>Åke Andersson.</i>	<i>Johan Jönsson.</i>
<i>Nils Nilsson,</i> Frosta härad.	<i>A. F. Pettersson</i> i Sibbarp.	<i>P. Pehrsson</i> från Blekinge.
<i>Carl Ifvarsson.</i>	<i>Ola Månsson.</i>	<i>Folke Andersson.</i>
<i>J. E. Ericsson.</i>	<i>Sven Ersson.</i>	<i>Jan Andersson.</i>
<i>A. Andersson</i> i Smedbyn.	<i>J. Smedberg.</i>	<i>Sven Håkanson.</i>
<i>Sven Andreasson.</i>	<i>J. Jonason.</i>	<i>C. I. Bengtsson.</i>
<i>Per Nilsson.</i>	<i>Liss Ol. Larsson.</i>	<i>J. P. Nilsson,</i> för Kalmar län.
<i>Lars Börjesson.</i>		<i>Carl Magni.</i>
